

Venstre

11. oktober 2016

Arbeidsplasser for alle og utdanning for framtida

Norge har de siste to årene opplevd store nedbemanninger og økende arbeidsledighet knyttet til situasjonen i oljenæringa. Det er blant ingeniør- og IKT-yrker man har sett den sterkeste veksten i ledighet i NAVs statistikker, og den samme utviklingen ser vi blant våre medlemmer. Rogaland er det fylket som er desidert hardest rammet, med en ledighet blant NITOs medlemmer på 8,5 prosent. NAVs tall fra august viser at over 8000 med bakgrunn i ingeniør- og IKT-fag er helt ledige på landsbasis. (Over 9000 hvis vi tar med permitterte). Ledigheten blant ingeniører er fortsatt stigende.

For programperioden 2017 – 2021 er NITO opptatt av at Norge skal møte både petroleumskrisen, klimautfordringene og det digitale skiftet. Da må vi dra nytte av verdifull ingeniør- og teknologkompetanse som har blitt opparbeidet gjennom mange år. Vi har ikke råd til å la ingeniører gå arbeidsledige!

Vi har forslag til tiltak innenfor områdene *omstilling av kompetanse, arbeidsliv, skole og høyere utdanning, IKT og digitalisering, helse og velferdsteknologi og energi og klima* som vi ber Venstre vurdere i sin programprosess.

1. Omstilling av kompetanse

Gjennom omstilling av arbeidstakernes kompetanse kan Norge bli klargjort for en grønnere og mer digital fremtid. Selv om mange ingeniører har blitt arbeidsledige, opplever næringslivet fremdeles at det er krevende å få tak i ingeniører med riktig fagkombinasjon. Ingeniørenes kompetanse må omstilles, blant annet gjennom tilrettelegging fra NAV:

Gjennom økt bruk av BIO-midler, praksisplasser og midlertidig lønnstilskudd i offentlig sektor og i små og mellomstore private virksomheter, kan man forhindre kompetanseforvitring og bidra til kompetanse som kan skape ny vekst.

- Øke midlene til Bedriftsintern opplæring (BIO-midler) i perioder med omstillingsbehov, og justere ordningen slik at den oppleves som mer attraktiv også for kompetansebedrifter. Andelen av tilskuddet som kan dekke lønnsutgifter bør økes fra 2/3 til 3/4 for støtteberettigede bedrifter og tiltak.
- Ordningen med midlertidig lønnstilskudd er ikke godt nok kjent. Gjennom økt bruk av midlertidig lønnstilskudd i offentlig sektor og i små og mellomstore private virksomheter, kan man forhindre kompetanseforvitring og bidra til kompetanse som kan skape ny vekst.

2. Arbeidsliv

Bruk av teknologi kan skape utfordringer for arbeidstakeren f.eks. gjennommangel på skille mellom arbeid og fritid. Brukt riktig kan tilgjengelighetsteknologi skape mer fleksibilitet i arbeidshverdagen for den enkelte. Likevel strekker mange arbeidstakere seg langt for å imøtekomme virksomhetens behov, mens de fleste arbeidsgivere fortsatt er konservative når det gjelder oppmøteplikt og kjernetid. Faste arbeidsforhold må være hovedregelen i norsk arbeidsliv.

- Det må legges til rette for å bevare og utvikle av den norske modellen i arbeidslivet.
- Fleksibel arbeidstid må utgjøre et reelt gode for arbeidstaker.

- Å skille fritid og arbeid er viktig for å beskytte den enkeltes helse og familieliv.
- Den generelle aldersgrensen i arbeidsmiljøloven må fjernes.

3. Skole og høyere utdanning

NITO ønsker en forsterket satsing på utdanninger som bidrar til innovasjon og nyskaping. Teknologit utvikling er viktig for å løse store utfordringer samfunnet står overfor, det være seg klimautfordringer, riktig energiforsyning og rent vann, samt å bekjempe sykdommer og å gi befolkningen en verdig alderdom. For å løse disse og mange andre utfordringer nasjonalt og globalt, må vi utdanne ingeniører og teknologer som kan skape fremtidens teknologiske løsninger. Da må utdanningsinstitusjonene ha en reell mulighet til å prioritere en kvalitetsheving i ingeniør- og teknologutdanningene.

- Finansieringen av ingeniør- og teknologutdanningene må styrkes ved å endre dagens finansieringssystem slik at disse utdanningene sikres langsiktighet, god infrastruktur og oppdatert utstyr.
- Det må innføres obligatorisk teknologifag i ungdomsskolen og «Teknologi og design» som eget fag for å styrke realfag i skolen. Satsing på realfag i ungdomsskolen er viktig for å redusere utenforskap i framtidens arbeidsmarked.¹
- Det årlige tilskuddet til de regionale vitensentrene må økes for oppfylle den nasjonale realfagsstrategien «Tett på Realfag». Vitensentrene kan styrke realfagsundervisningen i skolene, blant annet gjennom kreativitet, innovasjon og digital kompetanse.
- Alle elever og lærere i Norge må få tilgang til et vitensentertilbud.
- Rådgivningstilbudet i grunn- og videregående skole må styrkes, slik at elever kan ta mer informerte valg. Dette kan spesielt bidra til å øke rekrutteringen av kvinner til fag hvor de er underrepresentert. I dag er kun 23 % av sysselsatte ingeniører kvinner.

4. IKT og digitalisering

Digitalisering gir grunnlag for innovasjon, effektivitetsforbedringer og nye muligheter, men også utfordringer. Ifølge enkelte studier vil én av tre norske jobber kunne automatiseres i løpet av de neste tiårene. Det betyr ikke nødvendigvis at én av tre arbeidsplasser forsvinner, men at svært mange arbeidsoppgaver endrer seg. Videreføring av den norske modellen - med lærende arbeidskraft og korte avstander mellom ansatte og ledelse – er en viktig forutsetning for at vi skal lykkes i det digitale skiftet. NITO fremmer følgende punkter som kan bidra til en helhetlig politikk om digitalisering:

- Næringslivet og organisasjonene i arbeidslivet må etablere en high tech-strategi som etablerer mål og virkemidler for digitalisering av industrien.
- Myndighetene må stimulere til og støtte tettere kontakt mellom industri og skole – etter modell fra for eksempel Kunnskapsfabrikken i Sarpsborg og Østfold.
- Bedriftene må stimuleres til mer langsiktig satsing på kompetanseutvikling av sine ansatte. Regnskapsreglene bør endres slik at virksomheter kan føre kompetanse som en investering som kan avskrives over flere år (aktiveres)
- Myndighetene må støtte sentre for deling av infrastruktur og kompetanse flere steder i landet, gjerne i sammenheng med regionale læringsfabrikker og i tråd med forslag om Toppindustrisenter.
- Det bør satses på datahaller i Norge. Gjennom gunstige skatte- og avgiftsregler kan det tilrettelegges for kompetansemiljøer som har kapasitet til å både drift, vedlikehold og lagring av data for de store IT-selskapene og offentlige virksomheter.
- Den reelle kostnaden ved offshoring, versus fortsatt bruk av arbeidskraft i Norge, bør utredes. Offshoring utgjør en fare for kompetanseforvitring ved at kompetansearbeidsplasser tas ut av landet.
- Det bør innføres en offentlig godkjenningsordning for offshoring, for eksempel gjennom Datatilsynet, for å redusere sikkerhetsrisikoen forbundet med lagring av data i utlandet.

¹ <http://forskning.no/matematikk-samfunnsokonomi-skole-og-utdanning/2013/01/matte-bestemmer-fracfall-i-skolen>

5. Helse og velferdsteknologi

Velferdsteknologi kan gi brukerne økt livskvalitet gjennom et bedre tjenestetilbud, og kan tilrettelegge for at flere kan være i arbeid. Det vil også bidra til mer effektive tjenester.

NITOs behovsundersøkelse viser at kommunene har vansker med å tiltrekke seg nødvendig ingeniørkompetanse. Kommunene må arbeide for å tiltrekkes seg ingeniører og teknologer.

- Opprette tverrfaglige videreutdanninger og mastergradsstudier innen velferdsteknologi.
- Sikre at kommunene har økonomisk handlingsrom til å heve kompetansenivået blant ingeniører, teknologer og helsepersonell innen velferdsteknologi.

6. Energi og klima

For å klare oppfylle internasjonale forpliktelser vil det være behov for å gjøre petroleumsnæringen grønnere. Med ingeniør- og teknologhjelp kan vi sørge for å implementere fremtidsrettede teknologier, som for eksempel fangst og lagring av CO₂-utslipp. Dette er løsninger som også kan bidra til å styrke Norges grønne konkurransekraft.

- Ta i bruk og utvikle ny teknologi for CO₂ fangst og lagring, styrke klimateknologifondet og miljøteknologiordningen.
- Stimulere næringslivet til å sette eget energiforbruk og klimagassutslipp på agendaen. Det ligger betydelig ubenyttet potensiale i å tilrettelegge for klima og miljø på arbeidsplassen; både gjennom at bedriften selv medvirker til en bærekraftig utvikling og at det inngås miljøvennlige tariffavtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.
- Øke investeringene i kollektivtransport og infrastruktur for å nå målene i Paris-avtalen. Norske ingeniører og teknologer vil være nøkkelaktører i omleggingen av transportsektoren.
- Etablere kompetanse og rådgivningstjenester om energieffektiviseringstiltak til næringslivet, samt støtteordninger til mindre virksomheter.
- Øremerke midler til klimarådgivere i kommunene ved gjeninnføring reformen Miljøvern i kommunene (MIK-reformen).

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President